

TÜRK BASININDA NEVRUZUN BAĞLAMSAL İZLERİ¹

Şule Yüksel ÖZMEN²

ÖZ

Bu çalışmada, Nevruzun Türk basınında yer alış biçimi ele alınmıştır ve dönemsel siyasal konjonktüre yönelik çerçevelerle ilişkisi ortaya konmuştur. Nevruz kavramı günümüzde dini, ideolojik ve kültürel olmak üzere üç farklı boyutu ile ele alınmaktadır. Bu çalışmada bu boyutlara ilişkin Türk basının rolü ve etkisi ortaya konmuştur. Bu doğrultuda gazetelerde yayınlanan Nevruz haberleri incelenmiştir. 50 yıllık bir süreyi kapsayan bir arşiv taraması yapılmıştır. Bu çalışmada son 50 yıllık bu yana kesintisiz yayınlanan üç gazete olan Cumhuriyet, Hürriyet ve Milliyet gazeteleri örneklem olarak alınmıştır. Araştırmada içerik çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Nevruzun Kürt sorununun ele alınışına göre basında farklılaştığı görülmektedir. Nevruz Kürt sorununun çözüm sürecinde kültürel çeşitliği olan bir bayram, Kürt sorununun çatışma sürecinde ise ulusal güvenlik sorunu yaratan bir ritüel olarak yansıtılmaktadır. Genellikle gazeteler Nevruzu bir Kürt bayramı olarak görmektedir. Türk bayramı olarak ele alındığında geleneğin icadı kuramı çerçevesinden bir yaklaşım görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Nevruz, Bahar bayramı, geleneğin icadı, kültürel çeşitlilik, Kürt sorunu

CONTEXTUAL EVIDENCE OF NOWRUZ IN THE TURKISH PRESS

ABSTRACT

In this study, the form of the Nowruz in the Turkish press is discussed and established by the framework for periodic political conjuncture. Today the concept of Nowruz is discussed with three different sizes including religious and cultural ideology. This research demonstrated the role and the impact of Turkish press on these dimensions. Accordingly, the newspaper news about Nowruz is analyzed. 50 years archive is scanned. The samples of the study are Cumhuriyet Hürriyet and Milliyet. The reason of choosing these newspapers is their publishing continuously in the last 50 years. The method of the study is content analysis. The result of the research indicated us that Kurdish issue differentiated according to the approach to it in the media. The Turkish press approaches to Nowruz as a Kurdish Cultural Festival during the Kurdish solution period, and as a rituel during the Kurdish conflict period. Generally, newspapers regard Newruz as Kurdish bairam. When it is dealt with as Turkish bairam, it is seen as an approach from the frame of the invention of tradition.

Keywords: Nowruz, spring festival, invention of tradition, cultural diversity, Kurdish issue

¹ Bu çalışma Karadeniz Teknik Üniversitesi BAP tarafından desteklenen 9963 numaralı proje kapsamında hazırlanmıştır.

² Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Fakültesi, syozmen@ktu.edu.tr

1. Giriş

Nevruz Özellikle Yakın ve Orta Asya’da yaşayan topluluklar için önemli bir ritüel olarak karşımıza çıkmaktadır. Nevruzun kavramsal çerçevesine bakıldığında da yine bu coğrafyaların izlerini taşıdığı görülmektedir. Orta Asya’dan Anadolu’ya kadar geniş bir coğrafyada kutlanan bayram olan Nevruz’un etimolojisine bakıldığında, Farsça yeni (nev) ile gün (ruz) sözcüklerinin birleşiminden oluşup “Yenigün” anlamına geldiği görülmektedir (Sami, 2006:1474). Nevruz, Miladi takvime göre 21 Mart günü kutlanmaktadır, bahar bayramı olarak da adlandırılmaktadır.

Nevruz’un kökenine bakıldığında farklı tartışma ve yaklaşımların olduğu görülmektedir. Kimine göre Orta Asya ‘da Türk toplulukları arasında kabul gören bir etkinlikken, kimine göre ise özellikle İran toplumuyla ilişkilendirilen bir bahar bayramıdır. Nevruz’un tam olarak nerede ortaya çıktığı, ilk defa kimler tarafından kutlandığı bilinmemektedir. Çünkü Nevruz’u kutlayan her topluluk kendi değerlerinden yola çıkarak Nevruz’u anlamlandırmakta ve ilişkilendirmektedir (Kutlu, 2001:109-114).

Aksoy (1996: 2)Nevruza ilişkin yaklaşımları üç boyutta irdelemektedir:

1. Konuya ideolojik bakanlar: Bunlar, Nevruzu Kürtlerin bağımsızlıklarını kazandığı gün ile Türklerin Ergenekon’dan çıkış günü ilan edenlerdir.
2. Dinî açıdan bakanlar: Bunların bir kısmına göre, Nevruz Zerdüşt dini, bir kısmına göre de Hz. Ali ile ilgilidir.
3. Bahar bayramı açısından bakanlar: Bunlara göre Nevruz, yukarıda bazı atıflarla ifade edildiği gibi, Ortadoğu ve Orta Asya insanları arasında baharla ilgili olarak kutlanan bir bayramdır.

2. Türk Kültüründe Nevruz

Genelde “Nevruz” ismiyle yaygın bir şekilde bilinen bu bayram, tabiattaki uyanışla birlikte kutlanır. Bu törenler, bahara duyulan özlemi anlattığı kadar, bir takvim değişikliğini de ifade eder. Burada dikkati çeken husus, “baharın başladığı zaman”dır. Türkler, bu takvim değişikliğini “toprağın uyandıdığı gün” ile özdeşleştirmişler; “varoluş ve diriliş günü” şeklinde algılamışlardır. Böylece Nevruzu yaratılış felsefesi diyebileceğimiz manevî bir kimlikle donatmışlardır (Şengül,

2008:61-73). Nevruz Türk dünyası için önemli bir yere sahiptir. Ergenekon bayramı olarak da adlandırılan Nevruz milli birlik ve beraberliğin sağlanmasındaki önemli kültürel değerlerden biridir. Türk dünyasından birçok kültürel değere etki eden Nevruz, bereket sembolü, dilek sembolü, koruma sembolü ve şifa sembolü olarak da kullanılmaktadır (Gönüllü, 1998:9).

Nevruz Orta Asya'dan Balkanlara kadar geniş bir coğrafyada kutlanmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan Cumhuriyetlerinde 21 Mart 1991 yılında itibaren Nevruz resmi bayram olarak ilan edilmiş hatta bu ülkelerde Nevruz günü resmi tatildir. Cumhuriyetin ilk yıllarında Nevruz gerek resmi gerekse halk tarafından coşkuyla kutlanmıştır. Ulu önder Mustafa Kemal Atatürk'ün 21 Mart 1922 tarihinde Ankara'da Nevruz kutlamalarına katılarak törenleri izlemesi (Hatipoğlu, 1999: 18) bunun en büyük örneklerinden bir tanesidir. Buna karşın, Nevruz son 50 yıllık sürece bakıldığında, Türkiye'de pek gündeme gelip kutlanmamıştır. Türkiye'de Nevruzun resmi olarak kutlanması 1991 yılına rastlamaktadır. Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve Başbakanı Bülent Ecevit'in 2000 yılındaki Nevruzun kardeşlik anlamına geldiğini söyleyen beyanlarıyla da Kürt kimliği ile özdeşleyen anlamından soyutlanıp Türk bayramı olarak kutlanması yönünde atılımlar yapılmıştır. Bu tarihten sonra bir nevi Türk ve Kürt toplumları arasında Nevruz bir çekişme gününe dönüşmüştür.

3.Kürt Söylemi Olarak Nevruz

Kürt söylemi olarak Nevruz'un Kürt kimliği üzerinden ele alındığı görülmektedir. Kürt tarihine ilişkin net bilgilerin olmaması, geçmişe ait geleneklerinin unutturulmaya çalışıldığı için Kürtlerin kendi kimliklerini oluşturmak için farklı arayışlar içine girdiğini belirten Tayanç (2015: 85) kimlik oluşturmanın en hızlı yolu olarak Nevruz kutlamalarına sahiplenmeyi gördüklerini dile getirmektedir. Tayanç özellikle yakın tarihte, Türkiyeli Kürtlerin yaşamış oldukları politik baskı Kürt kimliğinin oluşmasında "Newroz" şenliklerinin kullanılmasını hızlandırdığının da altını çizmiştir (Tayanç, 2015: 85).

Nevruzun Kürt kimliğinin önemli bir unsur olduğunun fark edilmesi, Irak'ta 14 Haziran 1958 tarihinde yaşanan darbenin lideri General Kasım'ın Nevruz'u bayram ilan etmesiyle olmuştur. Demirer (2012:74) bu süreci şu şekilde ifade etmektedir:

1970'lerin ortalarına gelindiğinde Kürtlerde tarih bilinci ve kimlik duygusu geliştirme yönünde yeni bir arayış ve biçimin, Newroz ile su yüzüne çıktığı görülmektedir... 1980'li yıllara gelindiğinde ise bu ayrım daha da belirgin hale gelmiş, Newroz kutlamaları da Kürtlerin Türk siyasal sistemine karşı kolektif yanıtını şekillendirmede önemli bir rol oynamaya başlamıştır. Özellikle bu dönemden sonra Newroz, Kürt kimliğinin ana hatlarını gösteren, toplumsallaştıran ve yeniden üreten temel bir kültürel mecra konumunu almıştır.

Kürtler için Nevruz bir yılbaşı ve bir çok ritüel barındıran bir kutlamadır. Fakat Aksoy (1991: 132) Nevruz konusunun aktüel anlamda ele alınırken, başkaldırısız boyutlarla ifade etmek gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı çerçeveden Yanmış da (2017), Nevruz gibi toplumsal eylemler aracılığıyla devletin söylemleri ve modern manada alternatif bir yurttaşlık kültürü ve kimliği ürettiğine dikkat çekmektedir.

4.Ulusal Güvenlik Sorunu Olarak Nevruz

Bu çalışmanın sonuçlarının da gösterdiği gibi Nevruz kitle iletişim araçlarında sunumu genellikle güvenlik asayışı bozan bir unsur gibi yapılmaktadır. Bahar bayramı çağrışımından daha çok bu boyutta algılanmaktadır. Arklan ve arkadaşları (2015:780) tarafından yapılan araştırma da buna benzer bir sonuç vermektedir:

Nevruz, bir başkaldırı veya propaganda malzemesi olarak kullanılır olmuştur. Nevruz'un bu tür bir çağrışım yapmasında kitle iletişim araçları gerek konuya yer veriş biçimleri ve gerekse konuya ilişkin sergilemiş oldukları yaklaşım tarzları itibariyle etki eder bir konumda yer almaktadır. Kimileri Nevruz'a bir bayram havası olarak yaklaşırken, kimileri de başkaldırı ögesini ön plana çıkararak o yönde bir yaklaşım.

Nevruz'un ulusal güvenlik sorunu olarak ele alınmasının nedenlerinden biri de terör örgütü PKK ile ilişkilendirilmesidir. Türkiye'nin Güneydoğusunda bir Kürt devleti kurmayı amaçlayan terör örgütü PKK 1978 yılında kurulmuştur. PKK'nın kurucularından Mazlum Doğan Diyarbakır cezaevinde 1982 yılında Nevruz günü intihar etmiş bu durum protestolara ve isyanlara neden olmuştur. 1984 yılında PKK sistematik saldırılarına Nevruz günü başlatmıştır. 1986 yılında ise Türk Silah Kuvvetleri ve PKK'lı teröristleri arasında 21 Mart Nevruz günü yaşanan çatışmada 34

TSK personeli ve 12 terörist hayatını kaybetmiştir (Aykan, 2014:2-22). Bu çerçevede Nevruz güvenlik önlemleri alındığı güvenlik güçlerinin alarma geçtiği bir gün olmuştur.

Nevruzun ulusal güvenlik sorunu olarak ele alınmasının nedenini özetleyecek olursak; Kürt sorununun ortaya çıkması, PKK eylemlerinin başlaması ve güvenlik güçlerinin PKK terör örgütü ile mücadelesi ve Kürtlerin Nevruzunu bir özgürlük günü olarak benimseyip bu günü bu çerçevede kutlamak istemeleri ve bu kutlamaların eylem ve protesto ve kimi zaman çatışma içermesidir.

5.Geleneğin İcadı Kuramı Çerçevesinden Nevruz

Geleneğin icadı kavramı Hobsbawn tarafından ortaya atılmış bir tezdır. Tezin temelini “eski malzemelerin gayet yeni amaçlara yönelik olarak yeni türde icat edilmiş geleneklerin inşasında kullanılması” oluşturmaktadır (Hobsbawn, 2006: 7). Nevruz kutlamalarının 1990’ların ortalarından itibaren bir “tarih yazımı” projesinin nesnesi konumunda kendini bulduğunu ve. Türk milliyetçi ideolojisi tarafından genel kabul gören inanişaya göre Nevruz kutlamalarının çoğunlukla Türklerin Ergenekon’dan çıkışı efsanesiyle ilişkilendirildiğini belirten Esginler (2016) Nevruzunu da geleneğin icadı tezi bağlamında değerlendirmektedir. Buna ilişkin olarak da Demirer’in (2012: 193) sözlerine atıfta bulunmaktadır:

...Nevruz Anadolu’da yaşayan Türkler arasında çoğul ve zengin anlamlara sahiptir. Konuya ilişkin çok katmanlı tanım aralıkları mevcut olsa da, siyasal nedenlerden kaynaklanan yeni işlevsellendirme faaliyeti, çok daha geniş bir hedef kitle için anlamlı gelecek bir tanıma gerektirmiştir. Bu gereksinimlere verilecek yanıt ve Nevruz’un kitlesel meşruiyetini ve kucaklayıcı kapasitesini artıracak önlemler birbiriyle uyumlu bir dizi faaliyet üzerinden örülmüştür. 1990’lardan başlayarak, uzman olmayan kitleye dönük basılı materyal üretiminden, akademik konferanslara kadar geniş bir alanda yeni bir Nevruz çerçevesi oluşturulmaya ve yaygınlaştırılmaya başlanmıştır.

Nevruz’un yeniden icat edilmesi bağlamında esas önem verilmesi gereken noktanın direkt olarak Hobsbawn’ın icat edilmiş gelenek tanımı olduğuna dikkat çeken Esginler (2016:2) icat edilmiş gelenek kavramını alenen ya da zımmen kabul görmüş kurallarca yönlendirilen ve bir ritüel ya da sembolik bir özellik sergileyen, geçmişle doğal bir süreklilik anıştırır şekilde tekrarlara dayanarak belli değerler ve

davranış normlarını aşlamaya çalışan pratikler kümesi olarak düşünmek gerektiğini belirtmektedir. Nevruzla bağlantısını ise şu şekilde ortaya koymaktadır:

1990'ların ortalarından itibaren devletin öngördüğü biçimde Nevruz kutlamalarının ritüele dayalı içeriğinin belirli bir takım kesinliklere dayanması, semboliklik bakımından Nevruz kutlamalarının Türkiye'nin Türklük eksenli ulusal kimliğini sembolize etmesi, geçmişle bugün arasında bir süreklilik duygusu yaratma bağlamında Ergenekon efsanesinin "Nevruzlaştırılması" veya Nevruz'un "Ergenekonize" edilişi ve tüm bunların sonucu olarak devletin bir "uslu/normal vatandaş" tarifi yaparak 21 Mart kutlamalarında belirli davranış normlarını aşlamaya çalışması Hobsbawm'ın icat edilmiş gelenek tanımıyla önemli paralellikler taşır.

Hobsbawm'ın (2006:3-7) geleneğin icadı yaklaşımına geleneklerin üç farklı işlevi vardır:

1. Toplumsal birlik ve beraberliği sağlamak
2. Kurumları, statü ya da otorite ilişkilerini oluşturmak veya meşrulaştırmaktır.
3. Değer yargılarının, inançların ve davranış teamüllerinin aşılmasını aktarılmasıdır.

Hobsbawm, icat edilmiş geleneklerin bir nevi toplum mühendisliği görevi gördüğünü varolan sorunları saklama ve gizleme amacı taşıdığını söylemektedir. Nevruzun 1990'lı yılların ilk yarısından sonra sadece Güneydoğu Anadolu coğrafyasından çıkartılıp tüm vatandaşların kutlamasına yönelik bir bayram haline getirilmesi bu çerçevede ele alınmalıdır. Esginler (2016:9-10), o döneme kadar yapılan Nevruz kutlamalarını "Kürt milliyetçi hareketin Newroz'u başarıyla ulusal bir bayram konumuna çekmesi esas otorite olan devlete karşı alternatif bir otorite ağı oluşturmuştu" vurgusunu yaparak "bu otorite akışını, yer değişmesini gören resmi ideoloji -veya devlet- Nevruz'u siyasallaştırarak kamusal alana çekti ve mevcut olmayan bir alanı yaratarak yeni bir otorite ağı geliştirmiş veya geliştirmeye çalışmış oldu" diyerek Nevruzun yeni rolüne işaret etmektedir.

6.Nevruza İlişkin Türkiye'de Yapılan Çalışmalar

Nevruza ilişkin çalışmalara bakıldığında daha çok halk bilimi, edebiyat ve tarih çerçevesinden ele alındığı görülmektedir. Soğuk Savaşın sona erip Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin yıkılmasıyla Orta Asya'daki Türki Cumhuriyetlerle

yakınlaşmaya girilmiş bu tarihten sonra Nevruz'a ilişkin sempozyumların arttığı görülmüştür. Bunlar aşağıda sıralanmıştır:

- Uluslararası Nevruz Sempozyumu (21-23 Mart 2000)",
- Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (20-22 Mart 1995)
- Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (19-21 Mart 1996)
- Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (18-20 Mart 1999)
- Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (21-23 Mart2000)
- Türk Kültüründe Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (15-16 Mart 2002),
- Türk Dünyasında Nevruz Uluslararası Bilgi Şöleni (18-20 Mart 1999)

Kültür Bakanlığının Nevruza ayrı bir önem verip bu sempozyumlar dışında kitaplar da yayınladığı görülmektedir. 1993 yılında Nevruz-Yeni Gün ve 2000 yılında Fotoğraflarla Halk Kültürü ve Nevruz kitapları Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanmış eserler arasındadır. Kültür Bakanlığı tarafından halk kültürünü ve Nevruz'u yansıtan fotoğraflara yer veren bir albüm niteliği taşıyan eser ve Bilge dergisinin çeşitli sayılarında çıkmış olan makalelere yer veren "Nevruz" (Demirtaş, 1998) isimli eser, Nevruzla ilgili kitaplardan dikkati çeken diğer eserler arasında yer almaktadır. Nevruzla ilgili çok sayıda makale bulunmaktadır. Google Scholar'dan "Nevruz Bayramı" başlığıyla yapılan sorgulama 1210 adet sonuç vermektedir. Tüm bunların yanı sıra Nevruzun medyadaki sunumuna yönelik Nevruz Bayramı'nın Algısal Dönüşümü: Türk Basını'nda Nevruz Algısı (Arklan, Akdağ, & Akgül, 2015) başlıklı çalışma da mevcuttur. Akdağ ve arkadaşları tarafından yapılan bu çalışmada sadece 2011 yılında çıkan gazete haberleri üzerinden Nevruz bayramını incelemiştir

YÖK tez merkezine Nevruz anahtar kelimesi ile arama yapıldığında hazırlanan tezler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 1. Nevruza ilişkin yapılan tezler

Tez adı	Alanı	Yazar	Üniversite	Yılı
Klasik Edebiyatta Nevruz ve Bahar Şiirleri Üzerine Bir İnceleme	Edebiyat	Şenay Özcan	9 Eylül	2001
Türk Dünyasında Nevruz Bayramı Çeşitlemeleri ve Mukayesesi	Halk Bilimi	Şahin Akça	Sakarya	2002

Arşiv Belgelerinden Hareketle XVIII. Yüzyılda Nevruz	Tarih	Fatih Köse	Marmara	2004
Kültür Değişimi, Unutulan Nevruz ve Sosyo-Kültürel Değerler; Malatya-Hekimhan İpekyolu Örneği	Tarih/Halk bilimi	Erkan Arıkan	Yeditepe	2005
Representation Of The Kurdish Question In Hurriyet And Cumhuriyet (1990-2006)	Sosyoloji	Özge Bayındır	ODTÜ	2007
Türk Kültüründe Bayram Anlayışı Ve Türk Dünyasında Bayramlar	Tarih	Hikmet Demirci	Erciyes	2008
Türkiye'de Hıdırellez etrafında oluşan folklorik unsurlar üzerine bir inceleme	Halk Bilimi	Sema Aktürk	İstanbul	2014
İki Nevruz: 1992- 2013 Nevruz kutlamalarının Türkiye medyasında yansımalarının karşılaştırılması	İletişim Bilimleri	Esra Aydın	İstanbul Arel	2016

7.Araştırma Yöntemi

50 yılı aşkın süredir kesintisiz yayın yapmaları nedeniyle örneklem olarak seçilen Cumhuriyet, Hürriyet Milliyet gazetesinden toplanan haberler içerik çözümlemesi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmaya bu gazetelerin 1950 yılından itibaren ki sayılarının taranmasıyla başlanmıştır. Milli Kütüphane Gazete arşivinden basılı kopyalar üzerinden tarama yapılmıştır. 1950 yılından itibaren örneklem dâhilindeki üç gazetenin 21 Mart, 22 Mart, 23 Mart tarihli nüshaları incelenmiş Nevruz kelimesinin geçtiği haberler araştırmaya dâhil edilmiştir. Gazete taramaları 1950 yılından başlayan bir süreci içermekte fakat 1975 yılına kadar Nevruz'a ilişkin herhangi bir habere rastlanmamıştır. İlk habere 1975 yılında rastlanmıştır. Taramalar 63 yıllık bir dönemi kapsamasına rağmen ilk verinin 1975 yılında bulunması nedeniyle araştırma 1975 ve 2013 yılları arasını kapsamaktadır şeklinde ifade edilmesi uygun görülmüştür.

İçerik çözümlemesi için öncelikle bir kodlama cetveli hazırlanmış, bu kodlama cetvelinin geçerliliği için de her yıldan rastgele seçilmiş haberler doğrultusunda pilot kodlaması yapılmış. Pilot kodlaması sonucunda da kodlama cetveline son hali verilmiştir. Kodlamalar araştırmacı tarafından yapılmıştır. Kodlamalar bittikten sonra araştırmacı 6 ay ara vermiş aynı kodlamaları tekrar yapmış, iki kodlama arasındaki

güvenirlilik katsayısını belirlemiştir. Buna doğrultuda güvenirlilik katsayısı yüzde 86 çıkmıştır.

8. Bulgular Ve Yorumlar

Araştırma kapsamında 892 habere içerik analizi uygulanmıştır. İçerik analizinde haberin yayınlandığı yıl, haberin sayfadaki konumu, haberde adı geçen siyasetçiler, partiler, kişiler, haberin Nevruza yaklaşımı, haberin niteliği, haberde kullanılan ekler, fotoğraflar ve fotoğrafların içeriği gibi birçok unsur incelenmiştir.

Tablo 2 Gazetelere göre haberlerin yayınlandığı yıl çapraz tablosu

Haberin Yılı	Gazete adı			Toplam
	<i>Milliyet</i>	<i>Hürriyet</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
2013	49	28	38	115
2012	28	26	34	88
2011	15	8	6	29
2010	7	15	8	30
2009	8	5	9	22
2008	22	22	6	50
2007	11	23	12	46
2006	11	9	11	31
2005	11	18	8	37
2004	1	1	5	7
2003	2	1	3	6
2002	8	12	8	28
2001	6	12	7	25
2000	10	3	13	26
1999	7	11	8	26
1998	5	6	7	18
1997	11	9	6	26
1996	12	13	15	40
1995	7	4	9	20
1994	9	14	9	32
1993	22	48	17	87
1992	24	27	24	75
1991	6	8	4	18
1990	2	2	0	4
1988	1	0	0	1
1978	1	0	0	1

1977	1	1	0	2
1976	0	1	0	1
1975	1	0	0	1
Toplam	298	327	267	892

Nevruza ilişkin en çok haber yayınlandığı yıl 2013 yılıdır. 2012, 1993, 1992, 2008, 2007 yıllarında da Nevruz ilişkin haber sayısı fazladır. Nevruza ilişkin en fazla haber Hürriyet gazetesindedir. 1996 yılında Nevruza ilişkin 40 haber yer almaktadır. Bu yılki haber sayısının artışıdaki önemli etken Nevruzun devlet katında kullanmasıdır. 1996 yılında Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ve Başbakan Mesut Yılmaz'ın katıldığı kutlamalar düzenlenmiştir. Genel Kurmay Başkanlığı da Nevruzu kutlayan açıklamada bulunmuştur. Nevruz'a ilişkin haberler devletin Nevruzu resmi olarak bayram olarak kabulünden sonra artmıştır. 1990 yılı öncesi haberlerinde Nevruz İran bahar bayramı olarak gazetelerde özellikle de magazin sayfalarında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3 Gazetelere göre haberlerin sayfadaki yeri çapraz tablosu

Haberin sayfadaki yeri	Gazete adı			Toplam
	<i>Milliyet</i>	<i>Hürriyet</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Birinci sayfa manşet haber	9	13	9	31
Birinci sayfa kuşak haber	14	8	11	33
Birinci sayfa sütun haber	9	14	16	39
Birinci sayfa foto haber	2	1	0	3
İç sayfa manşet haber	49	39	28	116
İç sayfa kuşak haber	53	65	59	177
İç sayfa sütun haber	70	108	40	218
İç sayfa foto haber	8	12	0	20
Köşe yazısı	44	34	41	119
Birinci sayfadan iç sayfaya gönderme	40	33	63	136
Toplam	298	327	267	892

Gazetelere göre haberin sayfadaki yerine bakıldığında Nevruza ilişkin haberleri en fazla birinci sayfadan manşette gören gazetenin Hürriyet olduğu görülmektedir. İç sayfada manşetten gören gazete ise Milliyet'tir. Köşe yazısına ise en

fazla 44 haber ile Milliyet rastlanmıştır. Konuyla ilgili olarak Cumhuriyet'te 41 Hürriyet'te 34 yazı yayınlanmıştır. Birinci sayfadan iç sayfaya gönderme olarak ise En fazla 63 haber ile Cumhuriyet gazetesidir.

Gazetelerinin bir olayı takip için özel muhabirlerini göndermesi o habere verdikleri önemi gösterir. Habere verilen önem açısından gazetenin kendi özel muhabirini mi gönderdiği yoksa olayı ajanslardan mı takip ettiğinin değeri vardır. Bu açıdan gazetelerin Nevruz haberlerine verdikleri önemi göstermek açısından yapılan analizde 326 haberde haberin nereden alındığına kimin yaptığına ilişkin bir bilgiye rastlanmamıştır. En çok özel muhabirine Nevruz haberi yaptıran gazete 87 ile Hürriyet gazetesidir. Onu 67 ile Milliyet gazetesi, 37 ile de Cumhuriyet gazetesidir.

Tablo 4 Gazetelere göre haberde adı geçen kişi çapraz tablosu

Haberde adı geçen kişi	Gazete adı			Toplam
	Milliyet	Hürriyet	Cumhuriyet	
Başbakan	36	57	38	131
Cumhurbaşkanı	13	13	21	47
Türkî cumhuriyet büyükelçileri	0	0	1	1
ABD büyükelçisi	3	3	7	13
Diğer ülke yetkilisi	5	2	5	12
Vali/belediye başkanı	25	25	21	71
Muhalefet liderleri	16	27	21	64
Milletvekili	34	35	39	108
Bakan	26	17	21	64
Sanatçı/ STK temsilcisi	3	5	0	8
Terör örgütü mensubu	44	46	14	104
Diğer	27	17	14	58
Yok	62	80	63	205
TSK/emniyet yetkilisi	4	0	2	6
Toplam	298	327	267	892

Haberde adı geçen kişiler gazete yayın politikasının kimi önemli görüp haber yaptığının bir göstergesidir. Gazetenin kimleri haber değeri olarak gördüğü kimleri haber yaptığıyla belli olur. Bu çerçevede haberde adı geçen kişilere bakıldığında

Hürriyet Gazetesinde en fazla 57 haber ile başbakan, 25 haber ile vali/belediye başkanı; 27 haber ile muhalefet liderleri, 46 haber ile terör örgütü mensubu 5 haber ile sanatçı haberin öznesi olmuştur. Milliyet gazetesinin 25 haber ile vali ve belediye başkanını, 26 haber ile bakanları, 4 haber ile TSK ve EGM yetkililerini diğer gazetelere göre daha fazla haber öznesi olarak kullanmıştır. Terör örgütü mensuplarının haber öznesi olarak en az kullanan gazete 14 haber ile Cumhuriyet gazetesidir.

Tablo 5 Gazetelere göre haberde adı geçen siyasetçi çapraz tablosu

Haberde Adı Geçen Siyasetçi	Gazete Adı			Toplam
	Milliyet	Hürriyet	Cumhuriyet	
Süleyman Demirel	16	31	17	64
Bülent Ecevit	0	0	1	1
Mesut Yılmaz	7	6	2	15
Recep Tayyip Erdoğan	16	23	17	56
Abdullah Gül	7	6	7	20
Devlet Bahçeli	4	2	0	6
Selahattin Demirtaş	9	7	13	29
Kemal Kılıçdaroğlu	2	1	2	5
Turgut Özal	1	0	1	2
Alparslan Türkeş	1	0	1	2
Geçmiyor	133	158	87	378
Kürt Kökenli Siyasetçiler	8	7	16	31
Ertuğrul Günay	2	0	0	2
Leyla Zana	11	7	17	35
Ahmet Türk	10	12	10	32
Sırrı Sakık	3	5	4	12
Diğer	41	41	56	138
Tansu Çiller	7	5	2	14
Erdal İnönü	3	3	1	7
Osman Baydemir	2	4	0	6
Ahmet Necdet Sezer	1	1	7	9
Cemil Çiçek	1	1	0	2
Abdullah Öcalan	13	6	6	25
Necmettin Erbakan	0	1	0	1
Toplam	298	327	267	892

Nevruz siyasi bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapılan haberlere bakıldığında siyasetçilerin haber kaynağı olarak önplana çıktığı görülmektedir. Hürriyet gazetesi özellikle cumhurbaşkanı olduğu dönemi kapsayan süreçte Süleyman Demirel'i en çok haber yapan kişidir. Recep Tayyip Erdoğan'da Hürriyet gazetesinin Nevruza ilişkin haberlerde en çok yer alan siyasetçidir. Sırrı Sakık, Ahmet Türk, Osman Baydemir de diğer gazetelere göre Hürriyet'te daha çok yer almıştır.

Tablo 6 Gazetelere göre haberde adı geçen siyasal parti

Haberde adı geçen siyasal parti	Gazete Adı			Toplam
	Milliyet	Hürriyet	Cumhuriyet	
ANAP	8	6	4	18
RP	1	2	1	4
DYP	4	6	1	11
AK PARTİ	8	6	11	25
SHP	5	3	1	9
CHP	5	4	9	18
MHP	8	7	4	19
HADEP	13	22	25	60
BDP	29	26	31	86
GEÇMİYOR	171	186	137	494
DTP	21	28	13	62
ÖDP	1	1	0	2
DEP	5	7	11	23
DEHAP	9	3	2	14
HEP	8	18	16	42
Diğer	2	2	1	5
Toplam	298	327	267	892

Gazetelere göre haberde adı geçen siyasal partilerin dağılımına bakıldığında Kürt hareketine ilişkin kurulmuş siyasal partilerin daha fazla olduğu görülmektedir. Teröre verdiği destek nedeniyle kapatılan ve başka isimle siyasi hayatına devam eden HADEP, DEP, BDP, HEP, DEHAP gibi partiler Nevruza ilişkin haberlerde adına sıkça rastlanmaktadır.

Tablo 7 Gazetelere göre haberin niteliği çapraz tablosu

Haberin niteliği	Gazete Adı			Toplam
	<i>Milliyet</i>	<i>Hürriyet</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Kutlama/etkinlik	90	132	120	342
Siyasi beyanat	109	60	52	221
Eylem/gösteri	51	62	56	169
Terör olayı	19	28	9	56
Diğer	29	45	30	104
Toplam	298	327	267	892

Haberlerin niteliğine bakıldığında 342 haberin kutlama veya Nevruz günü gerçekleştirilen etkinliklerle alakalı olduğu görülmektedir. 221 haberin ise siyasilerin beyanları doğrultusunda yapılmış haberler olduğu görülmektedir. 169 haber eylem ve gösteri içeriği taşırken 56 haber terör olayı olarak nitelendirilmiştir. Hürriyet ve Cumhuriyet kutlama ve etkinlik haberlerine daha çok yer verirken, Milliyet daha çok siyasi beyanatlara yer vermiştir. Eylem ve gösteri haberlerine de en fazla yer veren gazete Hürriyet'tir. Nevruzda yaşanan olayları terör olayı olarak nitelenen 56 haberin 28'i Hürriyet 19'u da Milliyet'te yer almıştır. Haberın yayınlandığı yıla göre haberin niteliklerine bakıldığında Nevruzun kutlama ve etkinlik olarak en fazla haber yapıldığı yıllar, 1993, 1996, 2007 ve 2013 yıllarıdır. Siyasi beyanat şeklinde haberlerin en çok olduğu yıllar ise; 2013 ve 2011 yıllarıdır. Eylem ve gösteri haberlerinin olduğu yıllar ise, 2012, 1992, 1991, 1990 yıllarıdır.

Tablo 8 Gazetelere göre haberin yer alış tarzı

Haberin yer alış tarzı	Gazete Adı			Toplam
	<i>Milliyet</i>	<i>Hürriyet</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Bayram oluşu	121	125	123	369
Çatışma haberi	23	27	17	67
Bilimsel açıklama	13	9	5	27
Baharın müjdecisi	4	17	8	29
Eylem protesto	67	62	50	179
Öcalan'ın çağrısı	28	22	20	70
Diğer	42	65	44	151
Toplam	298	327	267	892

Nevruz haberlerini gazeteler ne şekilde görmüşler buna ilişkin yapılan analizde tüm gazetelerin çoğunlukla bayram olarak gördüğü tespit edilmiştir. Gazetelerin ikinci olarak Nevruz'u ele alış tarzları eylem ve protestolar ile çatışma haberleri üzerinden olmuştur. Gazetelerin yukarıda ele alınan haberi ele alış tarzlarında belirgin bir fark yoktur. Baharın müjdecisi olarak ve genellikle de magazin sayfalarında görülen haber tarzı en fazla Hürriyet gazetesinde yer almıştır. Öcalan'ın çağrısına yönelik haberler de tüm gazetelerde aynı sayıda görülmüştür Nevruza bilimsel açıklama getirip Nevruzu tarihsel perspektifte haber yapan gazete olarak Milliyet dikkat çekmektedir. Nevruzun bayram olarak algılanıp bayramın hangi özelliğine gönderme yapıldığına ilişkin yapılan analizlere bakıldığında devlet erkânının bayrama ilişkin yayınladıkları resmi açıklamaların ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Nevruz kutlamalarına ilişkin ikinci unsur ise ateş yakılmasıdır. Ateş yakılmasının anlamı Türkler için Ergenekon Kürtler için de Demirci Kawa efsanesine dayanmaktadır. Nevruz bayramının kutlanmasına ilişkin yer alan haberlerin diğer unsurları özellikle çözüm süreci ve çatışmasızlık dönemlerini kapsayan tarihlerdeki barış çağrısı ve Öcalan'ın bu sürece ilişkin açıklamalarını ortaya koyan mektubu oluşturmaktadır. Yıllara göre haberin ele alış tarzına bakıldığında 2013 yılında gazeteler için en önemli konu Öcalan'ın çağrısı olduğu görülmektedir. 2012 yılında gazeteler Nevruzda gerçekleşen eylem ve protesto haberlerini öncelikli olarak görmüşlerdir. 1993-2010 yılları arasında yapılan haberlerde Nevruzun bayram oluşuna vurgu yapılırken, 1992 yılında yine eylem ve protesto haberleri ile Nevruz haber olmuştur. 1991 ve 1990 yılında da gazeteler Nevruza eylem ve protesto haberleriyle yer vermişlerdir. 1975 ve 1978 yıllarında çıkan haberlerde Nevruzun tarihsel sürecini ve anlamını anlatan bilimsel haberlere yer verilmiştir.

Tablo 9. Gazetelere göre Nevruzun niteliği çapraz tablosu

Haberde Nevruzun niteliği	Gazete Adı			Toplam
	Milliyet	Hürriyet	Cumhuriyet	
Kürtlerin bayramı	61	59	32	152
İran'a özgü bayram	6	10	3	19
Türk bayramı	48	38	39	125
Terör çatışma nedeni	81	88	55	224
Diğer/net değil	100	131	137	368

Dini yönü olmayan bayram	2	1	1	4
Toplam	298	327	267	892

Gazetelerin Nevruzunu nasıl gördüklerine ilişkin haberler analiz edildiğinde Milliyet ve Hürriyet gazetesinin Kürt bayramı olarak gördüğü saptanmıştır. Hürriyet'in 10 haberinde İran'a özgü bayram olarak ele alınırken, bu sayı Milliyet'te 6, Cumhuriyet'te 3'tür. Milliyet'in 48, Hürriyet'in 38 ve Cumhuriyet'in de 39 haberinde Nevruzun Türk ve Türki Cumhuriyetlere ait bir bayram olduğu vurgulanmıştır. Toplam 224 haberde Nevruz terör ve çatışma nedeni bir olay olarak görülmüştür. Bu haberlerin 81'i Milliyet, 88'i Hürriyet ve 55'i Cumhuriyet gazetesinde yer almıştır.

Gazete haberlerinin Nevruzunu sadece bayram olarak gören haberlerine yönelik olarak da bir analiz yapılmıştır. Bu haberlerin içeriğine yönelik olarak yapılan analiz de en fazla vurgulanan unsur, devlet adamlarının resmi kutlama mesajlarıdır. Onu kutlamalarda ateş yakılması takip etmektedir. Ateş yakılıp ateşin üzerinden atlanması kutlamaların önemli bir unsuru olarak vurgulanmaktadır. Nevruzun barış ve kardeşlik unsuruna vurgu yapan ruhuna ilişkin haberler 36 haber ile Milliyet'te, 26 haber ile Hürriyet'te, 13 haber ile de Cumhuriyet'te görülmüştür. Terör örgütü PKK'nın hapisteki lideri Abdullah Öcalan'ın her Nevruz'da gönderdiği ve Güneydoğu İllerinde yapılan kutlamalarda meydanlarda okunan mesajı da gazetelerin kutlamalara ilişkin yaptığı haberler içinde yer almaktadır.

Yıllara göre gazetelerin Nevruz olgusunu nasıl gördüklerine ilişkin haberler incelendiğinde 1997, 2001, 2013 yılındaki haberlerde Kürtlere ait bir bayram gibi ele alındığı dikkat çekmektedir. 1992, 1993, 1999, 2002, 2005, 2008, 2011 ve 2012 yılındaki haberlere bakıldığında ise, terör ve çatışmaya neden olan bir olgu gibi görülmektedir. 1994, 1995, 1996, 2006 ve 2007 yılında yapılan haberlerde çoğunlukla Nevruzun Türk dünyasına ilişkin yönlerine ağırlık verilmiştir. 1975, 1977 ve 1978'de de İran'a özgü bir bayram olduğuna vurgu yapılmıştır.

Tablo 10 Gazetelere göre ekin niteliği çapraz tablosu

Haberdeki ekin niteliği	Gazete Adı			Toplam
	<i>Milliyet</i>	<i>Hürriyet</i>	<i>Cumhuriyet</i>	
Fotoğraf	173	191	102	466
Diyagram	1	0	0	1
Bilgi kutusu	2	2	2	6
Karikatür	2	1	1	4
Başka haberlerle birleştirme	28	25	10	63
Birkaçı veya hepsi	1	4	0	5
Yok	91	104	152	347
Toplam	298	327	267	892

Gazetelerin bir haberde kullandığı fotoğraf, ek haber, bilgi kutusu grafik gibi unsurlar haberin ekleri olarak nitelendirilir. Bu eklerin sayısı o gazetesini o habere verdiği değeri gösterir. Bir haber ne kadar çok ek içeriyorsa editöryal kadro o olayın haber değerini o kadar yüksek görüyordur demektir. Bu bağlamda Nevruza ilişkin haberlerin ele alınışında Milliyet gazetesinin 112 tanesi bir tane olmak üzere toplam 206 haberde ek kullandığı, Hürriyet gazetesinin 110 tanesi bir tane olmak üzere toplam 224 haberde ek kullandığı, Cumhuriyet gazetesinin 66 tanesi bir tane olmak üzere toplam 118 haberde ek kullandığı görülmüştür.

Gazetelerin Nevruza ilişkin haberlerde kullandığı eklerin niteliğine bakıldığında Milliyet gazetesinin 173 haberde fotoğraf, 2 haberde bilgi kutusu ve karikatür, 28 haberde de bir başka haberi birleştirme kullandığı görülmüştür. Hürriyet gazetesinin 191 haberde fotoğraf 10 haberde başka haber ile birleştirme 4 haberde tüm ekleri kullanarak bir haber yaptığı görülmüştür. Cumhuriyet gazetesinde ise 102 haberde fotoğraf kullanıldığı, 10 haberde başka haber ile birleştirme yapıldığı görülmüştür.

Gazetelerde fotoğraf kullanımı okuyucuların olaya görsel olarak da tanıklık etmesini sağlar. Bu bağlamda toplumsal bir olayı içeren haberde ne kadar çok fotoğraf kullanılıyorsa o gazetenin o habere verdiği önemin bir göstergesidir. En çok fotoğraf kullanan gazete Hürriyet'tir. Bunu Milliyet gazetesi takip etmektedir. Cumhuriyet gazetesi sayfa sayısı olarak bu iki gazeteden daha az sayfa ile yayınlanmaktadır. Buna

rağmen Nevruza ilişkin haberde 267 adet fotoğraf kullandığı görülmektedir. Gazetelerin fotoğraf kullanım pratiklerine bakarak Nevruzu önemli bir toplumsal olay olarak gördükleri vurgusu yapılabilir.

Habere ilişkin en büyük fotoğrafın neyi gösterdiğine ilişkin yapılan içerik analizinde Milliyet gazetesinde sırasıyla, kutlamaya katılan kitle, olay ve etkileri, konuyla ilgili görünmeyen fotoğraf, eylemciler yer alırken, Hürriyet gazetesinde ise sıralama olay ve etkileri, kutlamaya katılan kitle, eylemciler, vali/ milletvekilleri olarak gerçekleşmiştir. Cumhuriyet gazetesinde ise sıralama, olay ve etkileri, kutlamaya katılan kitle, eylemciler, başbakan/cumhurbaşkanı, milletvekilleri, doğa, Öcalan poster/ terör örgütü üyesi şeklinde olmuştur.

Tablo 11 Haberde adı geçen kişilere göre haberin niteliğinin çapraz tablosu

Kişi	Haberin niteliği					Toplam
	Kutlama/e tkinlik	Siyasi beyanat	Eylem/g österi	Terör olayı	Diğer	
Başbakan	43	61	12	6	9	131
Cumhurbaşkanı	23	17	3	3	1	47
Türkî cumhuriyet büyükelçileri	1	0	0	0	0	1
ABD büyükelçisi	9	3	0	0	1	13
Diğer ülke yetkilileri	8	2	2	0	0	12
Vali/belediye başkanı	42	11	8	3	7	71
Muhalefet liderleri	16	21	17	0	10	64
Milletvekili	37	22	39	3	7	108
Bakan	24	18	9	6	7	64
Sanatçı/ STK temsilcisi	5	0	0	1	2	8
Terör örgütü mensubu	27	34	18	12	13	104
Diğer	16	10	19	6	7	58
Yok	90	21	38	16	40	205
TSK / EGM yetkilisi	1	1	4	0	0	6
Toplam	342	221	169	56	104	892

Haber içeriklerinde adı geçen kişiler haberde birincil kişi olarak adı geçenlerdir. Bir haberde birden fazla kişinin adı geçmektedir. Analizde haberin baş öznisi olarak kim görülüyorsa onun adı işaretlenmiştir. Buna göre yapılan analizlerde

en fazla adı geçenler başbakan, vali belediye başkanı ve genellikle Kürt kökenli milletvekilleridir. Haber içeriklerine göre haberde adı geçenlere bakıldığında, başbakanın 61 haberde beyanatları ile, 43 haberde kutlama etkinliklerine katılımı ile 12 haberde eylem 6 haberde de terör konulu haberlerde adı geçmiştir. Devlet yetkililerinin eylem ve terör konulu haberlerde genellikle alınacak önlemler, olaylara tepki şeklinde yer aldığı görülmektedir. Cumhurbaşkanlarının adları toplam 47 haberde birincil kişi olarak geçmiştir. Bu haberlerin 40 tanesi kutlamaya katılım veya kutlamaya ilişkin siyasi beyanatlarını içermektedir. Haberlerde terör örgütü mensuplarının da adı geçmektedir. Eylem ve terör olaylarına ilişkin ya da kutlamalarının nasıl nerede ne şekilde olacağına ilişkin açıklamaları haber olmuştur. Bunları içinde Cemal Bayık, Murat Karayılan gibi PKK Terör Örgütünün yöneticileri bulunmaktadır. Bunun dışındaki haberlerde özellikle çözüm sürecinde Abdullah Öcalan'ın açıklamalarının siyasi beyanat olarak değerlendirildiği dikkat çekmektedir.

Tablo 12 Haberde adı geçen siyasetçilere göre haberin niteliğinin çapraz tablosu

Siyasetçi	Haberin niteliği					Toplam
	Kutlama/Etki nlik	Siyasi beyanat	Eylem/gös teri	Terör olayı	Diğer	
Süleyman Demirel	32	20	6	3	3	64
Bülent Ecevit	0	1	0	0	0	1
Mesut Yılmaz	4	9	1	0	1	15
Recep Tayyip Erdoğan	11	36	4	0	5	56
Abdullah Gül	12	8	0	0	0	20
Devlet Bahçeli	1	4	0	0	1	6
Selahattin Demirtaş	4	16	8	0	1	29
Kemal Kılıçdaroğlu	0	4	0	0	1	5
Turgut Özal	0	0	0	2	0	2
Alparslan Türkeş	0	1	0	0	1	2
Geçmiyor	148	39	88	43	60	378
Kürt Kökenli Siyasetçiler	12	4	12	0	3	31
Ertuğrul Günay	2	0	0	0	0	2
Leyla Zana	18	5	6	2	4	35
Ahmet Türk	7	6	14	0	5	32
Sırrı Sakık	2	4	4	0	2	12
Diğer	72	33	21	4	8	138

Tansu Çiller	5	5	3	0	1	14
Erdal İnönü	1	2	2	1	1	7
Osman Baydemir	4	2	0	0	0	6
Ahmet Necdet Sezer	5	4	0	0	0	9
Cemil Çiçek	0	1	0	0	1	2
Abdullah Öcalan	2	17	0	1	5	25
Necmettin Erbakan	0	0	0	0	1	1
Toplam	342	221	169	56	104	892

Haberde adı geçen siyasetçilere göre haberlerin içeriğine bakıldığında kutlamalara katılmasıyla dikkat çeken isim olarak Süleyman Demirel göze çarpmaktadır. Süleyman Demirel'in haber öznesi olduğu etkinlikler Türk Dünyası çerçevesinde ele alınan Nevruz kutlamaları haberleridir. Bu kutlamalarda Türk dünyasının Nevruz ritüellerine sık sık rastlanmakta, “yumurta tokuşturuldu”, “Nevruz ateşinin üstünden atlandı” şeklinde daha çok kutlamaya vurgu yapılmaktadır. Nevruzun Kürt olgusu gibi görüldüğünün en büyük göstergesi haber olan siyasetçilerin kimliğinde görülmektedir. Buna göre, Selahattin Demirtaş, 16 siyasi beyanat, 4 kutlama, 8 eylem içerikli haberde adı geçmektedir. Haberlerde bir veya 2 defa adı geçen ve Kürt kökenli siyasiler şeklinde kategorilendirilmiş isimlere bakıldığında, 12 kutlama, 4 siyasi beyanat 12 eylem/protesto gösterisi içerikli haberde yer almaktadır. Leyla Zana ve Ahmet Türk en çok adı geçen kişiler olarak dikkat çekmektedir. Özellikle 2012 yılındaki Nevruz kutlamaları sırasındaki polis müdahalesi sırasında Ahmet Türk'ün burnunun kırılması Ahmet Türk'e ilişkin haberlerin nicelik olarak artışını sağlamıştır. Leyla Zana da Kürt siyasal hareketinin önemli bir figür olarak özellikle Nevruzlarda yaptığı açıklamalarla dikkat çekmektedir.

Nevruzun niteliğine yönelik haberlerde adı geçen partilere bakıldığında ANAP, DYP, MHP partilerinin daha çok Türk bayramı çerçevesinden haberleri ele aldığı görülmektedir. CHP ve AK Parti'nin adı geçen haberlerde hem Türk bayramı hem de Kürt bayramı olmasına ilişkin vurgular mevcuttur. HADEP, BDP, DTP, DEP, HEP gibi Kürt hareketini temsil eden partilerde ise Kürt bayramı olarak görmektedir. Özellikle çözüm sürecini içeren tarihsel perspektifte BDP ve DTP'nin Nevruz'u Türk bayramı olarak da nitelendirdiği ve kardeşlik vurgusuna dikkat çektiği haberler de

mevcuttur. Terör ve çatışma içerikli haberlerde adı geçen partilerin de yine Kürt hareketini temsil eden BDP, HEP, DTP, DEP, HADEP, DEHAP gibi partiler olduğu görülmektedir. İran'a özgü bayram olarak Nevruz'un nitelendiği haberlerin hiçbirinde parti adı geçmemektedir.

9.Sonuç

Nevruzun gazetelerde yer almaya başlaması 1970li yılların ortalarında genellikle magazin sayfalarında ve İran bahar bayramı şeklinde doğa ve güzel kadınların fotoğraflarıyla süslenmiş haberlerle kendini göstermiştir. 1980li yıllara gelindiğinde Nevruzun ne olduğuna Türk dünyası ve İran için önemini anlatan makaleler köşe yazılarında bilimsel bilgi içeriğiyle genellikle akademisyenler tarafından alınan makalelerle kendini göstermektedir. 1990lı yıllara geldiğinde Nevruzun siyasallaştığı görülmektedir. Aynı coğrafi bölgede kutlanmasına rağmen Türkiye'de kutlanan Nevruz törenleri Kürt ve Türk halkı arasında farklı anlamlar yüklenmiştir. Bu ayırım dile ve yazıma da yansımıştır. Türkler için Nevruzken, Kürtler için Newroz olmuştur törenlerin adı.

1992 Cizre³'de yapılan Nevruz kutlaması sırasında yaşanan olaylarla Nevruzun Kürt hareketi ile de ilişkilendirilmesinin en üst noktaya çıktığı görülmüştür. PKK Terör örgütü ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasındaki çatışmalar 1990-1995 yılları arasında zirveye ulaşmıştır. PKK ve devlet arasında özellikle 1990-1995 yılları arasında çatışmalar yoğunlaşmıştır. Öyle ki 1987'den 2002 yılına kadar terörle mücadele kapsamında aralarında Diyarbakır, Bingöl, Elazığ, Hakkâri, Mardin, Siirt, Tunceli ve Van illerinin olduğu yerlerde Olağanüstü Hal rejimi uygulanmıştır. Bu dönemdeki Nevruz kutlamaları araştırma kapsamındaki gazetelerde halk ayaklanması, terör örgütü faaliyeti gibi ele alınmıştır. Bu dönemdeki Nevruz kutlamalarının ana nesnesi güvenlik güçlerinin girdiği çatışma haberleri şeklinde genellikle de eleştiri unsuru taşıyan haberler olarak karşımıza çıkmıştır.

³1992 yılında dönemi dönemin Başbakanı Süleyman Demirel Nevruzun herkes tarafından özgürce kutlanacağını belirtmiştir. Bunun üzerine Cizre'de kutlama yapmak isteyen gruba gösterilere izin verilmediği söylenmiş ve çıkan olaylarda güvenlik güçlerinin ateş açmasıyla resmi kayıtlara göre içerinde çocuklarında olduğu 57 kişi hayatını kaybetmişti. Kutlamalar sırasında bölgede bulunan 15 kişilik gazeteci grubunun üzerine açılan ateş sonucu Sabah muhabiri İzzet Kezer de öldürülmüştür. Olaylar karşılıklı çatışmaya dönüşmüş ve 3 gün boyunca sürmüştür.

1990lı yıllara gelindiğinde Nevruza ilişkin haberlerin Türk kimliği üzerinden de artık gazetelerde yer aldığı görülmektedir. Türkiye’de yaşayan Türkler için Nevruz kutlamalarının ne anlam taşıdığına baktığımızda; Nevruz törenlerinin Türkler için tarih boyunca kutlanan bayramlar arasında yer aldığı görülmektedir. Orta Asya döneminden beri kutlanan ve yenilenme, canlılık anlamı taşıyan bu bayram, Selçuklu ve Osmanlı Devleti döneminde de kutlanmış olup Cumhuriyet’in ilk yıllarına kadar devam etmiştir. Türklere ait olduğu bilinen ve Orta Asya’da yaşanmış olduğu öne sürülen Ergenekon Destanı’na dayandırılan bu bayram, binlerce yıldan beri kutlandığı için Türklerin ortak bir bayramı olarak gösterilmektedir (Tayanç, 2015:82-84).

Cumhuriyetin ilk yıllarına kadar kutlanılan Nevruz daha sonra kutlanmamaya başlanmıştır ta ki Soğuk Savaşın bitip Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nin yıkılmasının ardından tek tek bağımsızlığını kazanan Türki Cumhuriyetlerine kadar. Sovyetler Birliği’nin dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan 1991 yılında Nevruzu resmi bayram olarak kabul etmiş ve törenlerle kutlamaya başlamıştır. Bu süreçten sonra Türkiye’de de Nevruz devlet eliyle kutlanmaya başlamıştır. Gazete analizlerinde özellikle başkent Ankara ve Karadeniz Bölgesinde yapılan kutlamaların referansı Nevruzun bir Türk bayramı olduğu yönündedir. Yumurta tokuşturma ateş üzerinden atlama gibi Türki Cumhuriyetlerinde de birer Nevruz ritüeli olarak kutlanan şekilleri bu törenlerde görmek mümkün olmuştur ve özellikle bu nitelikleriyle de haberlere yansımıştır. Gerek Kürt gerekse Türkler tarafından yapılan kutlamaların ortak noktasını ateşten atlama oluşturmaktadır. Ateşten atlamanın anlamını Sakaoğlu ve Alptekin (2004:380) “arınma ve temizlenme” olarak ifade etmektedir. Yapılan haberlere bakıldığında Türk bayramı temalı kutlamalarda bunu gazetelere önemli bir ritüel olarak sunarken Kürtlerin kutlamalarında ateş yakılmasını bir kaos ortamı yaratmak üzerine yapılmış iş olarak göstermektedirler. Bu araştırmanın sonucu ortaya çıkan durumu Akdağ ve arkadaşlarının (2015:775-792). çalışmalarında da görmek mümkündür. Akdağ ve arkadaşları bu durumu “Nevruz’un bir Türk bayramı olmasından ziyade bir grubun ya da bir odağın ateşten atlamak veya oyunlar oynamak yerine propaganda amacıyla taşkınlıklar yapmak, arbedeler yaşatmak türünde eylemlere girişerek Nevruz’u o

yönde kullandığı ve bu tür bir eylem tarzıyla kendisine mal etmeye çalıştığı görülmektedir” şeklinde ifade etmektedir.

Gazetelerde haber değeri açısından olumsuz haber iyi haberdır olgusu hâkimdir. Bu yüzden Nevruzun gazete manşetlerine genellikle olumsuz yönüyle haber olduğu görülmektedir. Kürt halkı tarafından Kürt kimliğinin var olma alanı gibi görülmesi bu durumun nedenidir. 1970’lerin ortalarına gelindiğinde Kürtler de tarih bilinci ve kimlik duygusu geliştirme yönünde yeni bir arayış ve biçimi, Nevroz ile su yüzüne çıktığı görülmektedir. Devlet politikalarına bir yanıt olarak o sıralarda çoğunlukla öğrenci ve genç aktivistlerden oluşan Kürt siyasi liderliği Nevruzunu bir Kürt etnik anlatısı olarak kullanmaya başlamış ve yaygınlaştırmıştır (Demirer, 2012:193).

Haberlerin siyasal bağlamına bakıldığında Hobsbawm’ın geleneğin icadı kuramının derin bir açılım getirdiği görülmektedir. Esinger (2016:3-10), bu durumu bir kimlik inşa süreci olarak ifade etmektedir. 1990lı yıllarla beraber haberlerin içeriğine de bakıldığında Nevruz Kürt milliyetçiliği kaynaklı bir ulusal güvenlik sorunu olarak görülmektedir. Bir anlamda Nevroz kutlamaları Kürtlerin Türk siyasal sistemine karşı kolektif yanıtını şekillendirmede önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Nevruz kutlamaları ve bu kutlamaların ötekileştirilerek basında sunumu, Kürt kimliğinin ana hatlarını ortaya koyan ve Nevruzun Kürt realitesi ile anılmasını sağlayan ve bu kültürel alanı Kürt kimliği oluşturmada yeniden üreten kültürel bir mecra olarak karşımıza çıkarmıştır. Nevruz, değişen koşullarda Türk ulusal kimliğinin yeniden tanımlandığı ve eleştirel yaklaşımlara karşı tazelendiği bir mecra işlevi gördüğünü söyleyen Demirer (2012:261), Nevruz geleneğinin Türkiyeli Kürtler arasındaki Nevruz versiyonunun 1990’lardaki kitlesel başarısından sonra, Nevruz bu kez daha da büyük ölçeklerde kutlanmak üzere yeniden resmi kutlamalar listesinde görülmeye başlandığını söylemektedir. Kürt halkının yoğun yaşadığı coğrafyalarda sokaklarda kitlesel şekilde kutlanırken ve “çözüm süreci” olarak adlandırılan zaman dilimi dışından bu kutlamalar birer ulusal güvenlik sorunu gibi basın tarafından yansıtılmıştır. Türk kimliğinin bir parçası olarak Nevruzunu kabul ettirmek bunu bir geleneğin devamı gibi sunmak işi öncelikle resmi çerçevede olmuştur. Devlet adamlarının resmi kutlama mesajları bunun göstergelerindedir. Bunun dışında Türk Cumhuriyetlerindeki törenler naklen yayınlanması, valililer tarafından düzenlenen

konferanslar, üniversitelerde paneller, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda günün anlam ve önemini anlatmak için törenler bunun birer parçasıdır (Demir, 2009). 1990'lı yıllarla beraber sadece Kürt halkının değil Türk milleti içinde Nevruzun önemli bir bayram olarak yansıtılması ve geniş kitlelere yayılmasına yönelik çaba gösterilmiştir.

2000'li yıllar Kürt hareketinin farklı bir açılım sağladığı yıllar olmuştur. Bu farklılıkla Nevruza ilişkin basının tavrı da değişim göstermiştir. Kürt hareketinin farklılaşmasında Kürt kökenli milletvekillerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde temsil edilmelerinin rolü büyüktür ve bu durumda Kürt sorunu ile ilgili önemli gelişmelerin doğmasına neden olmuştur. İlk defa 2007 seçimlerinde Demokratik Toplum Partisi (DTP) milletvekilleri, bağımsız olarak adaylıklarını koymuş ve 26 milletvekili meclise girmiştir. 2011 yılında yapılan genel seçimlerde Barış ve Demokrasi Partisi'nin (BDP) desteklediği 35 milletvekili meclise girmiştir. Oslo Görüşmeleri ve dönemin iktidar partisi olan AK Parti'nin bu sorunu çözmeye yönelik girişimleri Kürt sorununda “çözüm süreci” olarak adlandırılan sürece girilmiştir. 2012 yılında PKK terör örgütü lideri Öcalan-MİT yetkililerinin İmralı'da yaptıkları görüşmeler neticesinde başlayan bu yeni süreçte önemli bir adım atıldı. Bu süreçte Abdullah Öcalan Kürt hareketinin en önemli aktörü ve çözümün birincil muhatabı olarak görülmüştür dönemim iktidarı tarafından. 2013 yılı Nevruzu bu anlamıyla çok büyük bir öneme sahip olmuştur. Zira,21 Mart 2013 günü Diyarbakır'da kutlanan Nevruz çözüm süreci ile ilgili PKK tarafının ilk adım olarak atacağı ‘Silahlı kuvvetlerin sınır dışına çekilme’ süreci, kutlamaların yapıldığı meydana Abdullah Öcalan'dan gelen mesajın okunmasıyla kamuoyuna duyurulmuş oldu. Tüm bu süreç olumlu şekilde basına da yansımıştır. O dönem basında Nevruzun Kürt bayramı olduğu genel kabul gören unsurdur fakat ele alınmasına bakıldığında farklılık kültürel çeşitlilik ve şenlik kavramlarını çağrıştıracak şekilde yorumlanmakta önceki dönemlerde olduğu gibi bir ulusal güvenlik sorunu olarak algılanmamaktadır.

Sonuç olarak basında Nevruzun ele alınışı Kürt sorununa/ Kürt hareketine ilişkin bakış açısıyla farklılaştığı görülmektedir. 1990 yıllarda Türk bayramı olarak lanse edilip Kürtlük ve Türklük üzerinden bir ideoloji çatışmasına neden olsa da özellikle Türk halkı nezdinde Nevruz bir bayram olarak genel kabul görmemiştir.

Bunu da haberlerde görmekteyiz, çünkü bir Türk bayramı olarak Nevruz sadece resmi kutlama mesajlarından öteye geçememiştir. Buna karşılık Kürt hareketinin Nevruzu bir Kürt bayramı olarak kabul ettirdiğini görüyoruz. Nevruzun 2000’li yıllarla beraber çözüm süreci odaklı değişen politikalar çerçevesinde şenlik şeklinde kutlandığı bu çerçevede popüler sanatçıların bu şenliklerde yer aldığı görülmüştür. Öyle ki Nevruz gazetelerin siyasi sayfalarından magazin sayfalarında da konu olarak yer almaya başlamıştır. Haber konusu olarak özellikle yasaklı Kürt kökenli sanatçıların yasaklarının kalkması ve kitlelerle buluşması haber yapılmıştır. Öcalan’ın Kürt halkına toplu sesleniş mekânları olarak Nevruzun kutlandığı alanları görmek mümkündür. Bu bağlamda da basınında devlet politikalarının birer uygulayıcısı olduğunu görülmektedir. Öncelikle çatışma sürecinde Nevruz ulusal bir güvenlik sorunuyken, çözüm sürecinde farklılık ve kültürel çeşitlilik kardeşlik vurgusunun yapıldığı bir bayram olarak haberlerde yer almaktadır.

KAYNAKÇA

- AKÇA, Ş. (2002). Türk Dünyasında Nevruz Bayramı Çeşitlemeleri ve Mukayesesi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya
- AYDIN, E. (2016). İki nevruz: 1992- 2013 Nevruz kutlamalarının Türkiye medyasında yansımalarının karşılaştırılması. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Medya ve Kültürel Çalışmalar Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AKTÜRK, S. (2014). Türkiye’de Hıdırellez etrafında oluşan folklorik unsurlar üzerine bir inceleme. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- AKSOY, G. (1991), Kürt Dili ve Söylenceleri Üzerine İncelemeler, Ankara: Öteki Yayınevi.
- AKSOY, M. (1996). "Kültür Sosyolojisi Açısından Nevruz Kavramı". Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Sayı 1, ss. 1-26.
- ARIKAN, E. (2005). Kültür Değişimi, Unutulan Nevruz ve Sosyo-Kültürel Değerler; Malatya-Hekimhan İpekyolu Örneği. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

- ARLAN, Ü., Akdağ, M., & Akgül, M. (2015). "Nevruz Bayramı'nın Algısal Dönüşümü: Türk Basını'nda Nevruz Algısı". Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8 (39), 779-792.
- AYKAN, B. (2014). "Whose Tradition, Whose Identity? The Politics of Constructing "Nevruz" as intangible heritage in Turkey". European Journal of Turkish Studies, 2-20
- BAYINDIR, Ö. (2007). Representation Of The Kurdish Question In Hurriyet And Cumhuriyet (1990-2006) Ortadoğu Teknik Üniversitesi SBE Sosyoloji ABD yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi
- CELKAN, H. (2000) "Nevruz'un Tarihçesi, Türk Dünyasında Nevruz III. Uluslararası Bilgi Şöleni". 18–20 Mart 1999 Elâzığ, AKM Yayınları, Ankara, 2000, s. 429–430.
- DEMİR, N. (2009), Türklüğün En Eski Bayramı Nevruz ve Tarihi Altyapısı, <http://www.seran-der.net/karadeniz-kulturu/halkbilim-folklor/685-turklugun-en-eski-bayrami-nevruz-ve-tarihi-alt-ya-pisi.html> (Erişim Tarihi: 26.05.2014)
- DEMİRCİ, H. (2008). Türk kültüründen bayram anlayışı ve Türk dünyasında bayramlar. Kayseri: Erciyes Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi.
- DEMİRER, Y. (2012) Tören Simge Siyaset: Türkiye'de Newroz ve Nevruz Şenlikleri, İstanbul: Dipnot Yayınları.
- DEMİRTAŞ, H. V. (1998). Nevruz, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- GÖNÜLLÜ, A. R.(1998). Türk Halk İnançlarında Nevruz Motifi. Nevruz, H. Vedat Demirtaş (Der.), Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 7-11.
- HOBSBAWN, E. ; Ranger, T. (2006), Geleneğin İcadı (Çev. Mehmet Murat Şahin), Agora Kitaplığı, İstanbul.
- İRAN KÜLTÜREVİ. (2016). "İran'da Nevruz gelenekleri." <http://kultur.irankulturevi.com/Iranda-Nevruz-gelenekleri-2667i.cgi> adresinden alındı. Erişim tarihi: 10.07.2016

- KÖSE, F. (2004). Arşiv Belgelerinden Hareketle XVIII. Yüzyılda Nevruz, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KUTLU, M. M. (2001). "Anadolu'da Nevruz Kutlamalarının Ritüel Niteliği". Uluslararası Nevruz Sempozyumu, (s. 109-114). Ankara.
- MARAL, T. (2014). Türkiye'de Kürt Kimliğinin Kültürel Bağlamda İncelenmesi ve Siyasallaşma Süreci. İstanbul: İstanbul AREL Üniversitesi SBE Medya ve Kültürel Çalışmalar ABD.
- NUENDORF, K. A. (2002). The content analysis guidebook. Thousand Oaks, CA: Sage Publication.
- ONARLI, İ. (2003). "Nevruz Bayramı. Türk Kültürü", Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi(25).
- ÖGEL, B. (1989). Türk Mitolojisi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara
- ÖZCAN, Ş.(2001). Klasik Edebiyatta Nevruz ve Bahar Şiirleri Üzerine Bir İnceleme, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri EnstitüsüYayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,
- POINDEXTER, P. M., McCombs, M. E. (2000). Research in mass communication. Boston: Bedford / St. Martin's.
- PUNCH, F. K. (2005). Sosyal araştırmalara giriş: Nicel ve nitel yaklaşımlar. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- SAKAOĞLU, S., Alptekin, A. B. (2004). Türkiye'de Nevruz, Türk Dünyası Nevruz Ansiklopedisi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, s. 379-408.
- SAMI, Ş. (2006). Kamus-i Türki. İstanbul: Çağrı Yayınları.
- ŞENGÜL, A. (2008). "Türk Kültüründe Nevruz Ve Anadolu'da Nevruz Kutlamaları". Türk Dünyası Dil ve Edebiyat Dergisi(26), 61-73.
- TAYANÇ, M. (2015). Kimlik Oluşturma Aracı Olarak "Nevruz-Newroz" Şenlikleri. Siirt Üniversitesi SBE Dergisi Sayı 4, s. 82-89

YANMIŞ, M. (2017). Yakın Dönemde Kürtler Kimlik Din Gelenek, E-kitap projesi.
<https://books.google.com.tr/>